

POPPER DÁVID

Szül. 1843. június 16. Prága – megh. 1913. augusztus 7. Baden (Bécs mellett) – 2. rész

POPPER DÁVID A BUDAPESTI ZENEAKADÉMIÁN (1886–1913)

Popper Dávid 1868–1873 között volt a bécsi opera szólócsellistája. Ezt követően első feleségével, Sophie Menter zongoraművésszel – Liszt kiváló tanítványával – koncertezett szerte Európában. 43 éves korában költözött Budapestre, ahol 27 esztendeig tanított a Zeneakadémián. Az intézmény 1886/87-es évkönyvéből megtudhatjuk, hogy „*e tanévben állítatott fel a gordonka főtanszak I-ső évfolyama.*” Ekkor két növendéket vettek fel. Ebben a tanévben mind Hubay, mind Popper évi fizetése 1200 forint volt, és a működés tartamára 1000 forint pótlékot, és 300 forint lakbérpénzt kaptak. Csáky miniszter 1889. június 19-én elrendelte, hogy a Zeneakadémián tanító, de magyarul nem tudó tanárok két éven belül sajátítsák el a magyar nyelvet. Popper ekkor az alábbi levéllel fordult Mihalovich igazgatóhoz.

„Nagyságos Igazgató úr!

Nagyságodnak 1889. nov. hó 16-án kelt nagybecsű felbívására vonatkozólag van szerencsém a vall. és közokt. m. kir. Minister úr Ó nagyméltóságának 26559. sz. alatt kelt rendeletéhez képest tiszteletteljesen kijelenteni, miszerint minden igyekezetemet oda fogom fordítani, hogy a magyar nyelvet két év alatt lehetőleg elsajátítsam és pedig kiválóan a tanítás igényeinek céljából, s hogy e tekintetben már is némi előismerettel bírok, miután már néhány hónap óta rendszeresen foglalkozom a magyar nyelv tanulásával.

Alázatos szolgálója
Popper Dávid”

Az 1892. febr. 17-én kelt, 4823. számú miniszteri iratból már többek között az is kiderül, hogy „Popper Dávid ért magyarul”. Amikor Mihalovich, a Zeneakadémia igazgatója Popper Dávidot – Hubay Jenővel együtt – 1898-ban a Ferencz József érdemrend kereszttje kitüntetésre javasolta, a felterjesztéshez az alábbi életrajzi ismertetőt csatolta:

„Popper Dávid a jelenkor legkiválóbb gordonkaművésze. Szül. 1846-ban (helyesen: 1843-ban) június 16-án Prágában.

1863 óta egész Európán át hangversenykörutakat tett. 1868–1873-ig a bécsi opera zenekarának volt első gordonkása. Ez évtől kezdve első nejével, Menter Zsófiával hangversenyezett leginkább London, Páris, Szt. Pétervár, Berlin, Bécs és más városokban. 12 év óta az orsz. m. kir. zene-akadémia tanára. Családjába már egészen magyar szellem költözött be. Fia már jobban érti a magyar nyelvet, mint a németet. Zenei viszonyainknak Popper egyik kiváló oszlopa. Örvendünk, hogy itt telepedett le. Úgy vagyunk vele, mint a boldogult Volkmannel, ki 40 évi Budapesten való tartózkodásával a hazai sőt a nemzeti magyar zenének is kiváló szolgálatokat tett. Mint ember, mint művész, mint zene-költő, mint tanár a legfelsőbb kitüntetésre egyaránt méltó.

Megkülönböztetett tisztelettel
Mihalovich
igazgató

A továbbiakban lássuk, hogy Popper kinevezését követően hogyan kezdődött a Zeneakadémián a gordonka és a kamarazene oktatása.

Az 1887/88-as tanév elején 5 növendéke volt Poppernek. Ekkor hat órában tanított gordonkát, és 2 órában kamarazenét.

Az 1888/89-es tanévben már hatan jártak gordonka főtanszakra. Ekkor heti 8 órában tanított csellót, és mellette kamarazenét. A Zeneakadémia iratai között található jegyzékből megtudjuk, hogy az Andrassy út 89-ben lakott, és évi fizetése 2200 forint volt. Az 1889/90-es tanévben gordonkát heti 9 órában, kamarazenét heti 2 órában, majd az 1890/91-es tanévben gordonkát 11 órában, kamarazenét 2 órában tanított. Fizetése 2500 forintra emelkedett. Ebben a tanévben már a III. és IV. osztályos zongorista növendékeknek is kellett kamarazenére járni, ezért a vonós-triókat és a vonósnégyeseket Popper, a zongorás kamarazenét Hubay tanította.

Az 1892/93-as tanévben a gordonka tanszakra az akadémiai oktatás időtartamát három évről négy évre emelték. A IV. osztály a virtuozitás iskolája lett. Poppernek ekkor a gordonka főtanszakra heti 9 órában tanított, kamarazene-óráinak száma háromra növekedett.

Az 1900/1901-es tanévben a tanárok már koronában kapták a fizetésüket (1 forint 2

koronának felelt meg). A jegyzékből kitűnik, hogy Popper fizetése ekkor 4600 korona lett és továbbra is az Andrassy út 89-ben lakott. Az évkönyvből azt is megtudjuk, hogy „...*a gordonka tanszakra is az előkészítő tanfolyam megnövekedett óraszámának betöltésére új tanerő alkalmaztatott Schiffer Adolf személyében, a ki Popper tanárnak legkiválóbb tanítványa volt.*”

Itt említjük, hogy Schiffer mellett Poppernek olyan kiváló növendékei voltak, mint a bécsi születésű Bürger Zsigmond (a budapesti opera szólócsellistája), a csaknem az egész világot bejáró, és több mint 2000 koncertet adó Földesy Arnold, valamint Kerpely Jenő (Waldbauer-Kerpely kvartett, amely külföldön „Magyar vonósnégyes” néven lett ismert), Son Harry (Budapest-kvartett) és Zsámboki Miklós (a budapesti opera szólócsellistája, a Hubay-vonósnégyes tagja), hogy csak néhányat említsünk. Növendékeinek teljes listája a „Fejezetek a Zeneakadémia történetéből” c. könyvben olvasható (lásd Gábor Ágnes Popper-tanulmányát).

Popper tanítványa és utóda, Schiffer Adolf rendkívül eredményes tanárnak bizonyult. Olyan növendékek kerültek ki a keze alól, mint Baráti György (Princetown), Buttula László (Berlin), Hartmann Imre (London), Léner-kvartett), Hermann Pál (Párizs), Hütter Pál (Luzern), Machula Tibor (Berlin), Palotai Vilmos (Székely-kvartett), Scholz János (Roth-kvartett, USA), Schuk Lajos, Starker János (USA), Rejtő Gábor (Léner-vonósnégyes, Alma-trió, USA), valamint Csuka Béla, Dénes Vera és Banda Ede.

1904 nyarán Popper súlyos beteg lett, ezért a tanév elején nem tudta folytatni a tanítást. Amint Mihalovich igazgatónak a miniszterhez, 1905. január 3-án írott levelében olvashatjuk, „...*Popper Dávid tanár a nyár folyamán súlyos műtétet állott ki: sokáig élet és halál közt lebegett s hónapokig ágyhoz kötve csak nehezen épült fel. Ennél fogva a folyó tanévben e kiváló tanár csak december hó elején vehette át a tanítást.*”

Popper 1904-ben ünnepelte 40 éves művészi jubileumát (először 1864. január 24-én, Berlinben lépett fel a nagy nyilvánosság előtt Volkmann Róbert csellóversenyével, Hans von Bülow vezényletével). Betegsége miatt a hivatalos ünnepségre csak egy évvel

később, 1905 március 28-án kerülhetett sor, a Zeneakadémia dísztermében. A művész ünnepi hangversenyét március 29-én tartották a Royal-szálló nagytermében. Az erre az alkalomra alakult bizottság a kiváló csellóművész és tanár érdemeinek elismeréséül – gyűjtés eredményeként – Popper nevét viselő, 10.000 koronás jutalomdíj-alapítványt létesített abból a célból, hogy annak kamatait évente két arra érdemes, fiatal magyar csellista jutalmazására fordítsák. A hangversenyt 300 fős ünnepi vacsora követte a szálló éttermében. Mivel a nemrég felgyógyult Poppert a ünnepségsorozat teljesen kimerítette, fia, Popper Leó köszönte meg a megtiszteltetést, és olvasta fel apja alábbi sorait (lásd: „Fejezetek a Zeneakadémia történetéből”, 160. l.):

„Hölgyeim és uraim! Bejártam a nagy világot keresztül-kasul; láttam sok szép országot, várost, megismertem sok kedves embert, asszonyt. De fiatal művészkorom óta, a mikor először bozott a jó szerencse ide, sehol a világon nem éreztem magamat oly boldognak, mint itt, e gyönyörűsége, szabad hazában, az édes-bájós nők, e szeretetreméltó, finom ízlésű emberek között. És a midőn később azzal a meghívással tisztelték meg, hogy mint az Orsz. M. K. Zeneakadémia tanára itt állandóan letelepedjem, akkor én lelkesedéssel követtem a meghívást. És íme, önök így jutalmaznak meg azért, a mi már magában véve is nagy öröm volt nekem. Megjutalmaznak, mint Krőzusai a szeretetnek, a barátságának és annyi elismerésnek, hogy az szerény érdemeimet messze-messze túlhaladja. Forró és szívből jövő köszönetemen kívül csak azzal az ígérettel fejezhetem ki bálámát, hogy – a míg Isten erőt ad nekem – szeretett hazánknak, különösen pedig annak a kitűnő intézetnek fogom szentelni minden erőmet, a melynek tanári karához tartozom. Ez a két nap pedig, a melyeken csekély személyemet ragyogó ünnepelés központjává tették, emlékeim dús kincsében a legdrágább gyöngy lesz mindenkoron. Örök bálámát mindazoknak, a kik életemnek meghozták ezt a gyönyörű percet. Éljenek sokáig!”

Miután a jelenlevők hosszan éljenztek Poppert, a művész végül felállt, és könnyektől meghatva, a következőket mondta: „Engedjék meg, hogy mély meghatottságomban csak annyit mondjak: köszönöm, nagyon köszönöm! Isten áldja meg önöket!”

A világhírű csellóművész elhunytá alkalmával Hubay Jenő az alábbi írásban méltatta

Popper Dávid tevékenységét a Zeneakadémia 1913/1914-es évkönyvében:

Popper Dávid, a nagy mester, a mi szeretett pályatársunk, kitől a nyári szünet előtt még vidám bangulatban és jó egészségben búcsúztunk el – nincs többé. Szép balála volt. Egy diadalokban, elismerésben és sikerekben gazdag, törhetetlen munkásságban eltöltött élet után, abban a pillanatban, mikor a legújabb kitüntetésben részesült, barátainak, tisztelőinek virágai és ünneplése közt hagyta el az életet s lépett át a halhatatlanságba.

„Les dieux s'en vont” – az Istenek eltávoznak. Ő is azon nagyok közé tartozott, akiket pótolni nem lehet.

Az a buszonbét évi, semmi árnyék által meg nem zavart benső barátság és együttműködés, mely hozzá fűzött, késztet arra, hogy visszapillantást vessek az ő nagy művészetére és egyéniségére.

Amidőn én buszonbat évvel ezelőtt az idegenből hazámba visszatértem, Popper Dávid Budapesten hangversenyezett nagy sikerrel. Liszt Ferencnek az volt a nézete s jól tudtam én is, hogy az akkor még igen alacsony színvonalú budapesti zenei életet csak úgy lehet nagy arányokba fejleszteni, ha nagybíró művészeket sikerül a fővárosba telepíteni. Popper bajlandó volt a neki fölajánlott gordonkatanszéket a Zeneakadémián elfoglalni s e pillanattól kezdve a legnagyobb szeretettel támogatott nagy művészetével minden olyan törekvést, mely a magyar zeneművészet felvirágoztatásának szolgálatában állott.

Első közös célunk volt egy quartett-társulatnak az alapítása. Popper ideális kamarazenesz volt. Mint a Hellmesberger-quartett gordonkását, sok éven át Bécsben is ünnepelték. Nálunk aranyos kedélyével s szellemes megjegyzéseivel társainak a próbákat valóságos élvezetté varázsolta. A modern irodalomban Brahmsot becsülte leginkább, akinek műveit szeretettel interpretálta. Még Csajkovszkij iránt is érdeklődött – de általában véve, nebezen volt rávehető egy modern műnek eljátszására. Sokszor mondta: „Én már csak a régi mesterek híve maradok.” Mindazonáltal a magyar szerzőket örömmel és odaadással támogatta. A mi négyes társulatunk adta elő kéziratból Aggbázy Károly, Beliczay Gyula, Dobnányi Ernő, Farkas Ödön, Jámor Jenő, Koessler János, Major Gyula, Szendy Árpád, Végh János és mások kamarazene-műveit. A próbák mindig az Andrássy-úti lakásának sarok-szalonjában voltak. Oda jöttek és ott vettek részt a próbákon úgyszól-

ván a világ összes nagy zongoraművészei, akik kamaraestélyeinken közreműködtek. Sok fényes név, köztük Brahms is. A főpróbákon Popper baráti köréből sokan hallgatták a mellékszobában Brahms műveinek még kéziratból játszott első előadását. Egy sarokban pedig ceruzával a kezében a már serdülő, oly rendkívüli sokoldalú tehetséggel megáldott Popper Leó ült, s papírra vetette egy-egy híres embernek arcvonásait. Próba után a boldog apa, sherry mellett, büszkén mutatta a jól eltalált portrait-vázlatokat.

A sors úgy intézte, hogy legutoljára az én házamban szólaltatta meg a mester csellójának búvós hangját. Feleségem kérésére egy nálunk rendezett zeneestélyen, február 25-én, együttesen eljátszottuk Mozart g-moll quintettjét. Mintha érezte volna, hogy ez battyúdala lesz, oly mély iblettel és bensőséggel tárta fel Mozart transzcendens művének kincseit. De a hallgatók is meg voltak illetdve s alig volt valaki, aki könynyekig meg nem volt hatva.

Popper művészetének két főjellemonása volt, az objektivitás és puritánizmus. A benne lakozó szenvedélyt mindig féken tudta tartani. Érzelmét csak az előadandó mű szolgálatában érvényesítette; sohasem követett el virtuózi túlzást annak rovására; szóval az előadandó mű és az ő művésze egygyé forrtak. Popper azonban nagy virtuóz is volt, akit méltán neveztek kora legnagyobb gordonkaművészenek. Bejárta többször egész Európát s megjelenése mindenütt ünnep volt. Nemes, nagy, széles hangjával képes volt az érzelmek egész skálájának összes hangjait megrezgetni, technikája fölülmúlhatatlan volt, nem ismert neheziséget. De mint minden nagy mester, ő is tökéletesbitette hangszerét azáltal, hogy technikáját részint kibővítette, részint más alapokra helyezte; új és nagy hatásokat tudott ezáltal elérni. De ehhez a hangszer legrejtettebb titkainak ismeretén kívül zeneszerzői tehetség is kell. Ez a tehetség is megvolt Popper Dávidban, s mint zeneszerző is jelentékeny helyet foglal el a világirodalomban. Zeneszerzői tehetsége bár a gordonkairodalom gazdagítására szorítkozik, e téren azonban oly sikereket ért el, mint akár Chopin a zongorairodalom terén.

Popper megteremtője a modern gordonkairodalmának. Alig van csellóvirtuóz, kinek műsorán ne szerepelne egy Popper-szerzemény. Számos versenyművein kívül, melyeknek legfőbb jellemonása a formai tökély, százakra menő kisebb művei a hallgatóságban az érdeklődést mindig ébren

tartják szípkarkázó szellemességükkel, mely vagy a dallamszövésben, vagy a harmonizálásban, vagy a ritmusok pajkosságában, de a darab menetében valamiképpen mindig lebilincselően megnyilvánul. A rendkívül színes, dallamos, szellemes darabokkal a csellóművészek a közönséget mindig elragadják.

Amilyen szellemes volt műveiben, olyan volt az élete is. Csupa derű, csupa melegség – valóságos napfény. Ideálisan gondolkozó ember volt, akitől messze állott minden rossz indulat. Kollégáiról mindig a barátság hangján a legnagyobb jóakarattal és objektivitással nyilatkozott. Ha valaki hozzáfordult támogatásért – sobasem talált zárt ajtókra.

Mint tanár pedig a legelső helyen állott. Tanítványaira rányomta az ő nagy művészetének a bélyegét. Növendékei elsajátították tőle a gordonkaművészetnek azokat a nélkülözhetetlen tulajdonságait, amelyek segélye nélkül a legmagasabb művészi fokot elérni nem lehet. Bármilyen tehetséggel is voltak megáldva növendékei, mindannyian elsajátították mesterüktől a széles nagy hangképzést, a könnyed vonókezelést és a művészi, minden salaktól és szertelenségtől mentes előadást, melyet ő mindenképpől megkívánt tőlük.

A magyar kultúrának azonban kétszeres oka van őt gyászolni, mert az benne többet vesztett a nagy művésznél. Igaz barátja volt a magyar nemzetnek, szerette zenéjét, teljes odaadással támogatta a magyar zene barcosainak törekvéseit. Bár külföldön született, attól a perctől kezdve, mikor a Zeneakadémia kötelékébe lépett, magyarrá lett szívében. Gyászoló özvegye meg is tanult magyarul s korán elhunyt, egyetlen fiát magyar nevelésben részesítette.

Akiknek alkalmuk volt őt megismerni, derűs mosolyát, bársonyos jóságos szeméit, szép fehér fejét csak egyszer látták, sobasem fogják elfelejteni.

Dr. Hubay Jenő

A továbbiakban Kígyósi Árpádnak, a Fodorzeneiskola egykori tanárának, a Zenei Szemle 1925. évi 8-9. számában megjelent írását adjuk közre („Fejezetek a Zeneakadémia történetéből”, 181-182. l.):

Ki ne emlékezne vissza szívesen növendékeire, különösen akkor, ha azok még a „régiről”, nyugodt békeévekbe nyúlnak vissza. Mert bizony úgy érezzük, mintha nem is tíz, hanem sokszor tíz esztendő választana el bennünket attól a más világtól, mely még tíz év előtt volt...

A sok kedves emlék közül talán legkedvesebbek a csütörtöki Popper-féle vonósnégyes óráink. Emlékszem, hogy vártuk mindig ezt a csütörtök délutánt, milyen átszellemülten léptük át a II. em. XVII-es termet, mely egy gyönyörű emléklakettel ma is figyelmezteti a belépőt és az „utódokat” arra, hogy e teremnek nagy múltja van. Popper Dávid tanított itt! Le a kalappal! Amikor pedig beléptünk ide, s megpillantottuk a Mester örökké mosolygó száját, leírhatatlanul jóságos szeméit, gyönyörű fehér baját, máris egy más szférában éreztük magunkat, mint amelyet az imént a folyosón otthagytunk. Nem is tudom birtelenében, hogy mi volt az, mely annyira batással volt ránk, ha az öreg mester közelében lehetünk. Elmésége, állandó jókedve feltétlenül felvillanyozott bennünket is, akik bizony a sok gyakorlás és a sok melléktanszak látogatása mellett fiatal fizikumunk dacára is gyakran fáradtan ültünk le a pult elé „blatolni”. De nem is ez volt az, ami tulajdonképpen annyira vonzott bennünket Popperhez. Viccelődései kétségtelenül tetszetek, nevetünk, szórakoztunk, felfrissültünk egy ilyen csütörtök délután, de volt valami más, valami látbatatlan földöntúli erő az öreg Mester tiszteletet parancsoló arcában, mely annyira magnetikus batással volt mindannyiunkra.

Humora, szellemessége köztudomású volt. Halála után több lap közölte vicceit, szójátékait (különösen a szójátékok iránt volt pompás érzéke). Mondják, hogy mikor megbívták a Zeneakadémia tanárának, felsőbb helyről két dolgot kértek tőle. Hogy tanuljon meg magyarul és magyarosítsa meg nevét. Az első kérésre azt felelte, hogy ez nebezen fog menni, de a másodikról esetleg lehetne szó. – „És mire magyarosítaná a nevét, Mester?” – kérdezték tőle. Popper csodálkozva nézett az illetőre, és a világ legtermészetesebb hangján felelte: „bát popprikára!” Az Operaházban egy alkalommal délelőtti főpróbáját tartották valamelyik újdonságnak. Popper is ott volt a ballgatók között. A főpróbát nem kezdték meg pontosan, ahogy jelezték, talán azért, mert Baré Emil, a hangversenymester még nem érkezett meg. Popper türelmetlenül járkált fel és alá, mindig óráját nézte, mert neki már az akadémián kellett volna lennie. Türelme azonban már fogytán volt, midőn egyszerre kitört: Na ja, aber was ist? was ist hier? ká-báré?

A vonósnégyes-órákon gyakran volt brácsista hiány, mert a növendékek közül kevesen tudtak annyira brácsázni, hogy vállalkoztak volna egy brácsa szólam le-

blatolására. Én nagyon szerettem a mélybegegedőt, forsziroztam azt, s sokszor órákon keresztül brácsáztam a mesternél, így tehát a két év alatt, amíg bozzá voltam beosztva, alkalmam nyílt jól kiismerni őt, megfigyelni egyéniségét és megjegyezni sok kedves momentumot az emlékezetes vonósnégyes-órákról. Sobsem felejttem el, amint egy ízben egy fél órával később értem be az órájára, mint ahogy az kezdetét vette volna. Véletlenül nem volt ott egy brácsázó sem, a quartettet tehát nem lehetett megkezdeni. Mire odaértem, a professzort már a folyosón, illetve az ajtó küszöbén láttam, és jobb karját felemelve, kezét ökölbe szorítva, fenyegetően rázta azt. Nem szólt egy szót sem, de oly kedvesen mosolygott ehhez a mozdulathoz, hogy én legjobban szerettem volna ekkor letérdelni eléje, és megcsókolni azt a gyönyörű, öreg, eres, finom kezét. Persze még zibált a mellem a sietéstől, midőn lenyomott a székre a pult elé brácsázni. Nem is tartott sokáig, hogy a blatolásban „szétmentünk”.

Popper a hátam mögé állt és a fejemre kop-pintott. (Mindig így adta tudtára az illetőnek, hogy tévedett.) Wo sind Sie denn? (Hát most hol van?) – kérdezte. (Legtöbbnyire németül beszélt az órákon is.) Most visszagondolva erre, csak az úgynevezett „kamaszkorban” engedhettem meg magamnak ezt a merész feleletet: In der Musikakademie (A Zeneakadémián). – Ja so – felelte a professzor – ich habe gedacht, dass Sie schon in Neupest sind! (Ez igaz, azt hittem már Újpesten van). – E napon különösen jó kedvében, viccelődő hangulatban volt. Egy kamarazene hangversenyre a Schubert d-moll quartettet kellett előkészíteni, de a primárius szerepe még nem volt betöltve. Jöttek az indítványok részünkről: Koncz Jani, Benkő Aliz, Bárdos Aliz. Popper közbeszólt: Was Benkő Aliz? Bárdos Aliz? Mir ist das aliz-eins! (Hogy Benkő Aliz, vagy Bárdos Aliz? Az nekem édes mindegy!) – A vonósnégyes műveket a vonósokkal egyidejűleg majdnem mindig a zongorán is lejátszotta (persze fejből, hisz nagyszerű zenei memóriája volt). Ilyenkor a tételek végeztével felállt a zongorától és Napóleon-pózba vágva magát, büszke és tréfás hangon mondta (ha például egy Beethovent játszottunk): Das war Beethoven-Popper! (Ez most egy Beethoven-Popper mű volt!) – Nicht war, Herr Professor – fordultam egyszer bozzá – Beethoven hat schwer gearbeitet? (Professzor úr, úgy-e Beethovennek a komponálás sok fáradságába került?) – Ja, ja freilich, aber ich habe ihm geholfen! (Igen, ez feltétlenül igaz, de én most segítet-

tem neki) – felelte röviden és a legnagyobb komolysággal. – Csak a nagykaliberű, igazán zseniális emberek tulajdonsága ez a néha gyerekesen bájos viselkedés, mely jellemezte a nagy mestert is. Megtörtént, hogy elkérte valamelyikünk hegedűjét, s leülve egy székre, a hegedűt cselló helyzetben a térdére tette és – csellózott a hegedűn. Persze nem úgy, mint a gordonkáján tette volna. Egy ízben belefogott így a Mendelssobn-koncertbe. Valószínűleg szánt szándékkal, de rettenetes „gikszereket” csinált. Erre aztán letette a hegedűt, kabátját jól felbúztta a fejére, s ezt mélyen belétemetve, halkán ki-szólt a kabátja alól: Ob, ich schäme mich! (Szégyellem magam!) Roppant hercigen bangzott ez, emlékszem, jóízűen megnevetetett mindnyájunkat e bájos jelenet. Legutoljára az Andrassy-úton egy júniusi napon láttam, amint podgyászaival a pályaudvarra hajtatott, nyaralni ment. Akkor kedvenc növendéke, Deák István ült mellette. Azon a nyáron vettük hirtelen balála bérét is. Azt hiszem, mindenkit, aki csak egy-két szót is váltott vele, úgy megdöbben-tett e csapás, mint engem. Temetésén mi növendékek nem is lehetünk jelen. Az egész zenei világ megérezte akkor, hogy egy olyan Valakit, egy olyan nagy művésze-gyéniséget veszítettünk el Popper halálával, akiért a sors soba, de soba nem fog tudni kárpótolni minket. Gyönyörű és szellemes kompozíciói hirdetik még ma is, hogy egy csupa szív és nagytudású ember alkotta azokat...”

Végül következzenek részletek Julius Bächli „Von Boccherini bis Casals” című munkájából (Zürich, 1961). A könyv Popperről szóló részét Gádor Ágnes fordította (lásd „Fejezetek a Zeneakadémia történetéből”, 183–184. l.).

Popper játékanak eleganciája, kifinomult-sága és temperamentuma, amelynek fénykorában aligha akadt vetélytársa, lebilincselő volt. Hangjának pubaságát, teltségét és nemes tónusát legfeljebb Sarasate hegedűművészete érte el. Zeneszerzői tebenségét – Goltermannhoz hasonlón – Popper is egyoldalúan fejlesztette: szerette a kis formát. Humoros, néha kissé nyárspolgári előadási darabjai részben ugyanazt a kellemes atmoszférát árasztják, mint Spitzweg képei. Popper még ma is sokat használt „Hobe Schule des Violoncellospiels” című iskolájának (40 etűd) és a hozzátartozó op. 76-os „Előtanulmányok”-nak megvan más iskolákkal szemben az az előnye, hogy a növendék számára a tananyag kellemesen

és megbíten bangzik, sőt az anyag egy része alkalmas bravúros előadásra is...

Popper szenzációs fellépéseire jellemző Eduard Hanslick egyik bécsi koncertbeszámolójának következő részlete:

„Vidám viszontlátás és mindig szívesen látott kedvenc: Popper egyik saját csellóverse-nyét játszotta; nem esett nehezünkre a műtől való búcsúzás, de a virtuózt szívesen marasztaltuk volna. Eltekintve szerencsétlen versenyművétől, egy sor egészen hatásos bravúrdarabot adott elő, amelyeket sokan játszanak és szorgalmasan vásárolnak. Ujjongásig fokozódó sikere volt Fonó-dalának, szinte megdöbbenő virtuozitás. Amíg csak zenébe ültetik át a rokkakerekék mozgását, a „Febér asszony”-tól a „Bolygó hollandi”-ig, mindig mély fekvésben surrogatják őket, nem pedig a legmagasabb üveghangokon nyüszítenek és üvöltenek, mint Poppnél. Ha itt Popper állandóan a stégnél kaparászik, a leggyorsabb flaszolett-passzázsokat játssza kromatikusan fel- és lefelé, az ember egy macska-koncerten érzi magát a háztetőn, semmint egy megbitt fonóban. Ezek a futamok nem játszhatók le tisztán a csellón; talán szándékos tréfa rejlik emögött, az a szándék, hogy a tiszta és nem tiszta közti állandó ingadozás révén új, nevetésből és bámulatból kevert szenzációt érjen el a közönségnél.”

Zsámboki Miklós professzor Budapestről még 1957-ben, a szerzőhöz írt egy levelében bizonyította, milyen élénken él emlékezetében Popper, mint humoros pedagógus:

„Növendékei lelkesedtek érte és úgy szereték, mint az apjukat. Szikrázó szeme, bárszonyos tekintete elárulta a jóindulatú, jóságos embert. Szellemsége az oktatást ugyanolyan kedélyessé, mint amilyen izgalmassá tette. Popper abszolút salakmentes játékot követelt, azaz: a húr-, vonó- és fekvésváltásnak nem szabadott hallatszan-ia és mindent abszolút tisztán kellett intonálni. Egy-egy magas bangnál így bátorította a növendéket: „Csak fel, merészen, kedves gyermekem, ott fű sem nőhet!” Egy bölcsődal előadását a következőképpen kritizálta: „Ez még nem altatódal, eddig még csak a jobb lábam zsidbadt el.”

Popperről és joviális lényéről számos anekdota van forgalomban. Néhány kis példa. Impresszáriója nem volt túl pontos a koncertbevételek elszámolásánál. Egy telt házas csellóest végén a művész azt kérdezte:

So mein lieber Auspressario, wieviel „Betrug” die Einnahme? (Kedves auszpresszárióm, most mennyi is a csalás a bevételben?)

Az orosz határon Popper találkozott szarkasztikus megjegyzéseiről hírhedt, dicsekvő természetű berlini kollégájával, Heinrich Grünfelddel, aki éppen visszatérőben volt egy turnéről. Azt kérdezte Poppertől:

Na, kedves Dávidom, mit gondolsz, megnyit kerestem?”

Popper talpraesetten válaszolt: „Körülbelül a felét.”

Ha megjelent egy próbán, a zenekar örömmel üdvözölte és a vonósok a vonó fájával a pultot kopogtatták. Popper nevetett és azt kiáltotta:

„Uraim, máris túl bangos!”

Popper jószívűségére és nemes jellemére mutat a következő történet is, amelyről egykori tanárom, Fritz Reitz, Diran Aléxianitól, a híres párizsi csellótanártól értesült. Aléxianian, aki akkor még Friedrich Grützmacher tanítványa volt Drezdában, elhatározta, hogy szünidejét otthon tölti Örményországban. Budapesten kellett volna a nagybátyja által ígért, a továbbutazáshoz szükséges összeget megkapnia. A fiatal művész azonban nem találta sem a nagybácsit, sem a remélt összeget, s egy fillér nélkül állt ott. Bajában elhatározta, hogy fölkeresi Poppert és ecseteli neki helyzetét. A mester háziköntösben fogadta a fiatal művészt, meghallgatta panaszát, és mindjárt fel is szólította, játsszon neki valamit. Aléxian egyik darabot játszotta a másik után. Popper el volt ragadtatva és odaadta neki a hiányzó útiköltséget, minden nyugta nélkül. Aléxian másnap várakozása ellenére megtalálta a nagybácsi pénzét és azonnal útnak indult, hogy jóságos segítőjének viszaadja a megelőlegezett összeget. Popper csodálkozva nézett rá, egy pillanatra elgondolkodott, feltette a kalapját és karon fogta Aléxiant azzal a felszólítással, hogy jöjjön vele. Hosszú út után egy nagy épület előtt álltak meg, egy kórháznál. Beléptek, és Popper azt javasolta védencének, hogy a megelőlegezett összeget bocsássák a kórház rendelkezésére, a szegény betegek támogatására. „A pénzt, amit Ön vissza akart nekem adni, már egyszer s mindenkorra leírtam, így hát adjuk jó célra” – mondta Popper, szerényen a háttérben maradt és nem engedte, hogy nevét, mint adakozóét megismerjék.

Közreadta Rakos Miklós